

ลักษณะทางพันธุกรรม ตอนที่ 1

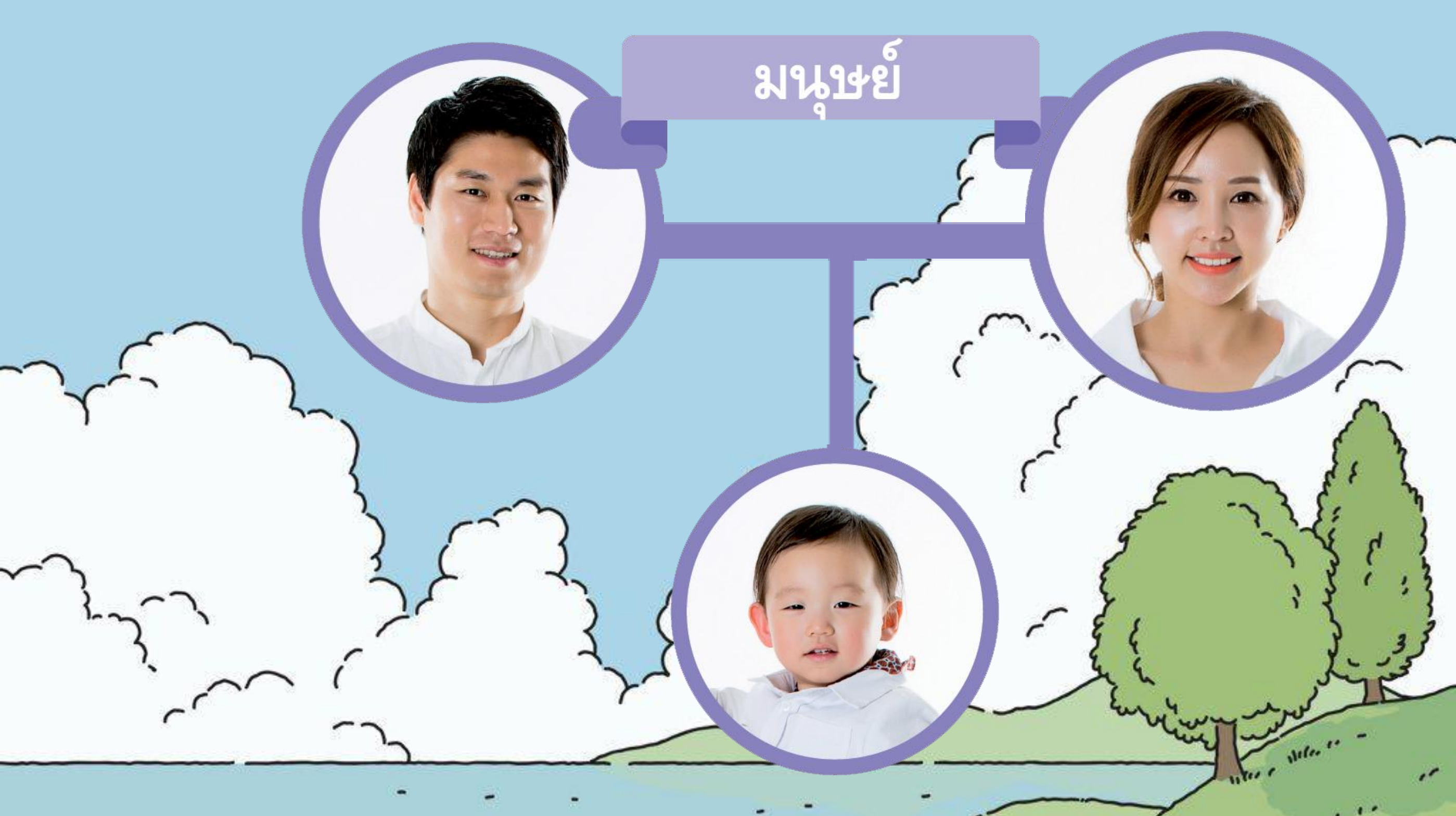
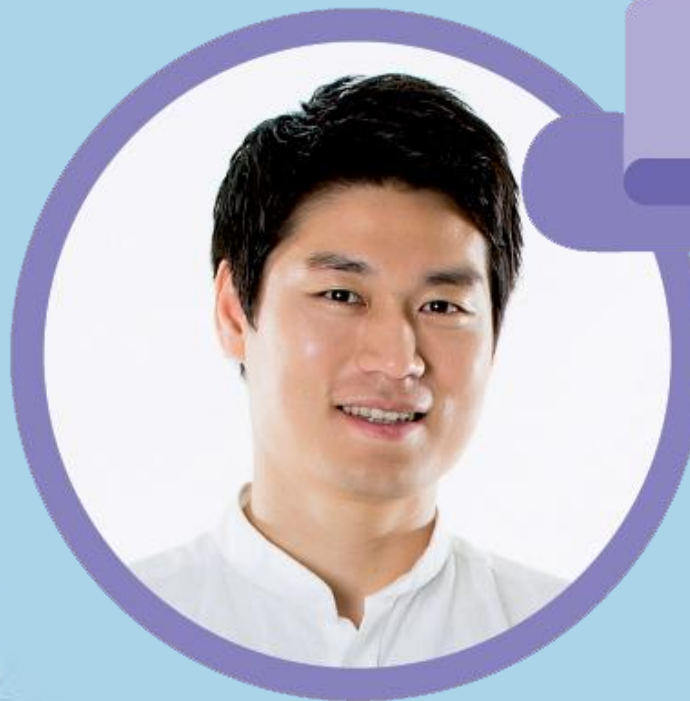

★ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ★

ครูเนตรรติگانต์ เทียนเลาแสน ★

★ วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มนุษย์

ต้นกระบองเพชรต้นลูกมีลักษณะของลำต้นที่คล้ายคลึงกับต้นพ่อแม่ เพียงแต่มีขนาดเล็กกว่า และแตกต่างไปจากพืชทะเลทรายชนิดอื่น ๆ เช่นเดียวกับลูกสุนัขพันธุ์โกลเด้น รีทรีฟเวอร์ที่มีรูปร่าง ใบหู ดวงตา และสีขนคล้ายคลึง หรือเหมือนกับพ่อแม่สุนัข และเป็นลักษณะที่แตกต่างไปจากสุนัขพันธุ์อื่น ๆ รวมถึงครอบครัวชาวจีนที่ลูกชายและหญิงต่างก็มีหน้าตา สีผม และสีผิวคล้ายคลึงกับพ่อแม่ ลักษณะเหล่านี้ย่อมแตกต่างไปจากครอบครัวชาวไทยหรือชาวตะวันตกอย่างแน่นอน ลักษณะของสิ่งมีชีวิตแต่ละชนิดที่สามารถถ่ายทอดจากพ่อแม่ไปสู่ลูกได้นั้น เรียกว่า **ลักษณะทางพันธุกรรม**

ที่มา : เฉลย มมสู. อักษรเจริญทัศน์ อภิธานศัพท์ ป.5

ครอบครัวชาวเอเชีย

ครอบครัวชาวตะวันตก

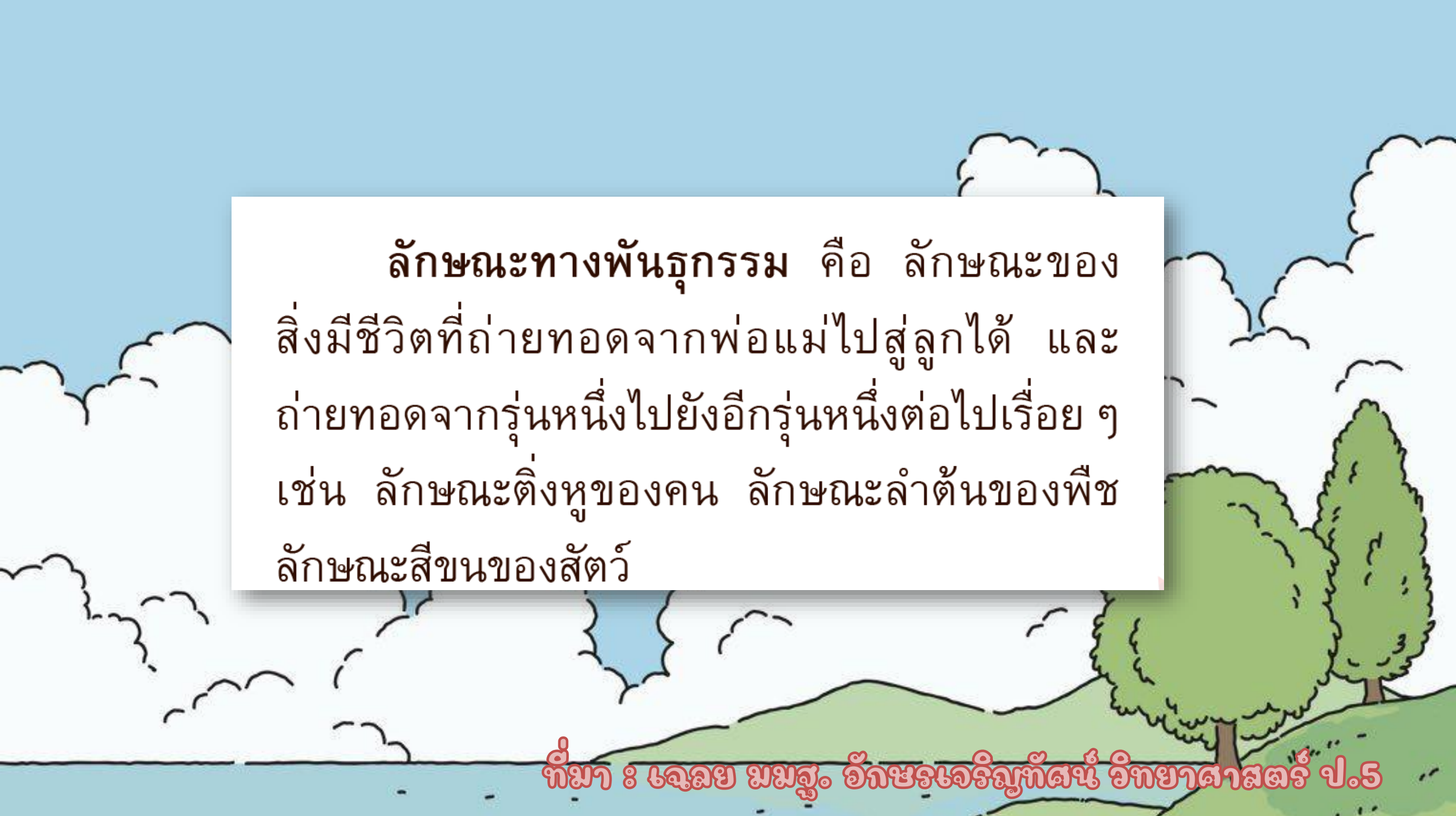
ครอบครัวลูกครึ่งเอเชีย-แอฟริกัน

ครอบครัวชาวอาหรับ

ครอบครัวชาวแอฟริกัน

ลักษณะทางพันธุกรรม คือ ลักษณะของ
สิ่งมีชีวิตที่ถ่ายทอดจากพ่อแม่ไปสู่ลูกได้ และ
ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งต่อไปเรื่อย ๆ
เช่น ลักษณะตึงหูของคน ลักษณะลำต้นของพืช
ลักษณะสีขนของสัตว์

ตัวอย่าง

ลักษณะทางพันธุกรรมต่าง ๆ ของคน

1. ลักษณะหน้าผาก

หน้าผาก
มีรอยหยัก

หน้าผากกว้าง

2. ลักษณะเส้นผม

ผมตรง

ผมหยิก

3. ลักษณะติ่งหู

มีติ่งหู

ไม่มีติ่งหู

4. ลักษณะสีผิว

ผิวขาว

ผิวคล้ำ

5. ลักษณะสีตา

ตาสีฟ้า

ตาสีน้ำตาล

6. ลักษณะหนังตา

หนังตา
ชั้นเดียว

หนังตา
สองชั้น

7. ลักษณะขวัญ

มีขวัญเดียว

มีสองขวัญ

8. ลักษณะลักยิ้ม

มีลักยิ้ม

ไม่มีลักยิ้ม

9. ลักษณะลิ้น

ห่อลิ้นได้

ห่อลิ้นไม่ได้

ลักษณะทางพันธุกรรมของคนเหล่านี้ พ่อจะได้รับถ่ายทอดมาจากปู่กับย่า ส่วนแม่จะได้รับถ่ายทอดมาจากตากับยาย แล้วจึงถ่ายทอดมาให้ลูกอีกทีหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ลูกจึงมีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกับพ่อแม่และบรรพบุรุษ

แม้ว่าเรากับสมาชิกในครอบครัวของเราจะมีลักษณะบางอย่างคล้ายคลึงกัน แต่ทุกคนจะมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างจากคนอื่น จึงทำให้รู้ว่าเรานั้นเป็นใคร แต่เราก็อาจมีลักษณะบางอย่างที่แตกต่างออกไปโดยไม่เหมือนคนในครอบครัว ความแตกต่างนี้ เรียกว่า ความแปรผันทางพันธุกรรม (genetic variation)

ความแปรผันทางพันธุกรรม เช่น หากพ่อและแม่มีลักษณะสูง แต่ลูกมีลักษณะเตี้ย อาจเป็นผลจากการได้รับสารอาหารที่ไม่ดีหรือไม่ครบถ้วน โดยลักษณะที่แปรผันนี้สามารถถ่ายทอดสู่รุ่นลูกหลานต่อไปได้

เกร็ดวิทย์ - นารู้

การทำตัลยกรรม ที่ทำให้เกิดลักษณะต่าง ๆ ตามต้องการ ไม่สามารถถ่ายทอดไปสู่ลูกหลานได้ เพราะลักษณะทางพันธุกรรมที่สามารถถ่ายทอดจากบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลานได้ ต้องเป็นลักษณะที่ถูกควบคุมหรือกำหนดโดยยีนที่อยู่ภายในเซลล์สืบพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตเท่านั้น

▲ ตัวอย่างลักษณะทางพันธุกรรมในครอบครัวคน

นักวิทยาศาสตร์คนสำคัญที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางพันธุกรรมเป็น
คนแรก จนได้รับการยกย่องให้เป็น บิดาแห่งวิชาพันธุศาสตร์ คือ

เกรเกอร์ เมนเดล

เกรเกอร์ เมนเดล ได้ทดลองผสมพันธุ์ถั่วลันเตา
แล้วสรุปเป็นกฎการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมของ
สิ่งมีชีวิตไว้ ดังนี้

- ลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตจะถูกควบคุมโดย
ยีนที่อยู่ในเซลล์สืบพันธุ์และจะถ่ายทอดไปยัง
ลูกหลานทางเซลล์สืบพันธุ์ ซึ่งรูปแบบของยีน
เรียกว่า แอลลีล
- การถ่ายทอดลักษณะแต่ละลักษณะจะเป็นอิสระ
ต่อกัน และไม่เกี่ยวข้องกับลักษณะอื่น ๆ
- ถ้ารุ่นพ่อแม่เป็นพันธุ์แท้ ลักษณะที่ปรากฏมาในรุ่นลูก เรียกว่า **ลักษณะเด่น**
ส่วนลักษณะที่ปรากฏออกมาในรุ่นหลาน เรียกว่า **ลักษณะด้อย**
- สัดส่วนของลักษณะเด่นต่อลักษณะด้อย จะเป็น 3 : 1 เสมอ

การศึกษาพันธุศาสตร์ของเมนเดล

ลักษณะของต้นถั่วลันเตาที่เมนเดลเลือกศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน 7 ลักษณะ ดังนี้

การศึกษาพันธุศาสตร์ของเมนเดล

ผสมต้นถั่วลันเตาดอกสีม่วงพันธุ์แท้กับต้นถั่วลันเตา
ดอกสีขาวพันธุ์แท้ ซึ่งได้ผลการทดลอง ดังนี้

รุ่นพ่อแม่

ถั่วลันเตาดอกสีม่วงพันธุ์แท้ × ถั่วลันเตาดอกสีขาวพันธุ์แท้

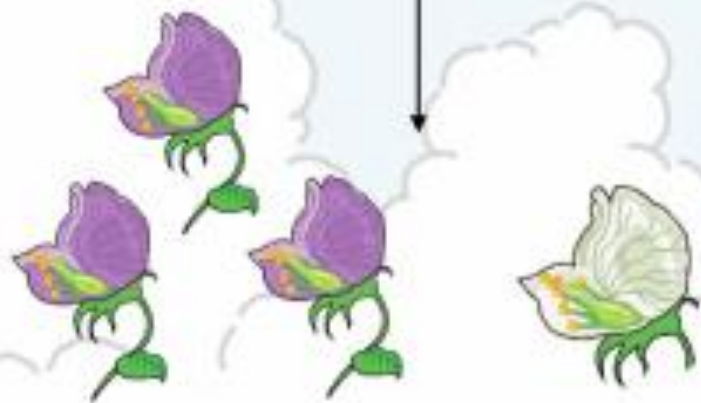
ลูกรุ่นที่ 1 ;
F₁

ลักษณะเด่น

ถั่วลันเตาดอกสีม่วงพันธุ์ทาง

ลูกรุ่นที่ 2 ; F₂

ลักษณะด้อย

อัตราส่วนของดอกสีม่วง : สีขาว ประมาณ 3 : 1

ถ้าผสมต้นถั่วลันเตาที่มีดอกสีม่วงพันธุ์แท้กับต้นถั่ว
ลันเตาที่มีดอกสีขาวพันธุ์แท้

จะได้ลูกรุ่นที่ 1 และ 2 เป็นอย่างไร

รุ่นที่ 1 ถั่วลันเตาดอกสีม่วงพันธุ์ทาง

รุ่นที่ 2 อัตราส่วนของดอกสีม่วง : สีขาว ประมาณ 3 : 1

